

Středočeská centrála cestovního ruchu

Milostné příběhy středních Čech

Středočeský kraj

Vážení návštěvníci,

připravili jsme pro vás deset nejzajímavějších milostných příběhů, které se odehrály v dávných dobách i nedaleké historii na zámcích a dalších místech ve středních Čechách. Přeneste se prostřednictvím našich příběhů do minulosti na poutavá místa středních Čech a poznejte skutečné příběhy o lásce plné emocí, bojující s předsudky a dalšími nástrahami.

Jedná se o šťastné i nešťastné příběhy žen, mužů, mileneckých i manželských dvojic. Dočtete se o múze významného hudebního skladatele Antonína Dvořáka, o lásce dvou intelektuálů – slavného českého spisovatele Karla Čapka a herečky Olgy Scheinpflugové i o láskách významných českých panovníků.

Věříme, že tento turistický průvodce pro vás bude natolik inspirující, aby vás nalákal k osobní návštěvě míst spojených s těmito příběhy.

Vydejte se za skutečnou romantikou a nechte se jí okouzlit při toulkách Středočeským krajem.

Přeji vám příjemné a vskutku romantické zážitky,

Nora Dolanská,

ředitelka Středočeské centrály cestovního ruchu

Fotografie na protější straně:

Císař Karel I. se svou ženou a dětmi na přehlídce rakousko-uherských důstojníků v Itálii

Karel Čapek s Olgou na začátku jejich známosti

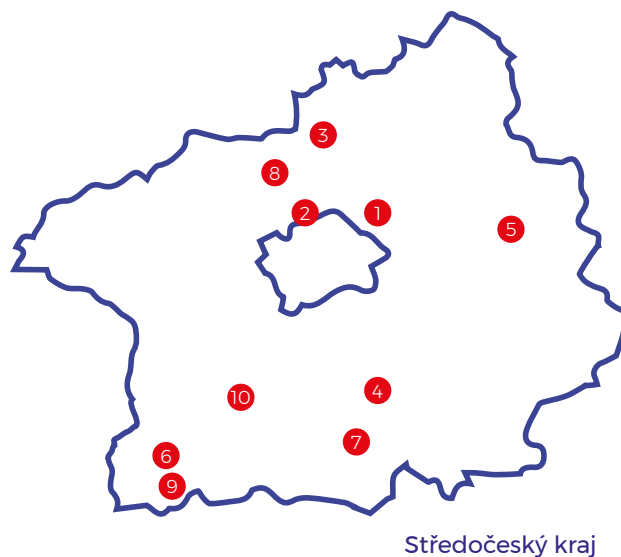
Portrét Žofie Chotkové

Antonín Dvořák s rodinou a přáteli na Vysoké u Příbrami

Obsah

Mapa míst spojených s příběhy	3
Víc pro tebe než pro sebe (Zita Bourbonsko-Parmská)	4
Neobyčejná svobodná slečna (Zdenka Braunerová)	6
Příliš emancipovaná panovnice (Barbora Celská)	8
Skladatelova múza (Josefína Čermáková)	10
Povoleno vše, pouze sňatek ne! (Žofie Chotková)	12
Královna z české šlechty (Johana z Rožmitálu)	14
Ta, která inspirovala básníky, spisovatele i malíře (Sidonie Nádherná)	16
Sňatek z rozumu i citu (Polyxena z Lobkowicz)	18
Osudová žena (Olga Scheinpflugová)	20
Bella Filipina (Filipína Welserová)	22

Mapa míst spojených s příběhy

1. Zámek Brandýs nad Labem
2. Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy
3. Zámek Mělník
4. Zámek Konopiště
5. Zámek Poděbrady
6. Památník Antonína Dvořáka
7. Zámek Vrchotovy Janovice
8. Zámek Nelahozeves
9. Zámek Březnice
10. Památník Karla Čapka

VÍC PRO TEBE NEŽ PRO SEBE

Karel I. Rakouský (1887-1922) se seznámil se svojí životní láskou Zitou Bourbonsko-Parmskou (1892-1989) při návštěvě ve Františkových Lázních. Manželé spolu přestáli nečekaný titul císaře i boje první světové války.

Habsburský arcivévoda Karel František Josef byl po studiu na univerzitě v Praze povolán v roce 1908 jako nadporučík dragounského regimentu do Brandýsa nad Labem. Přestěhoval se na zdejší nádherný renesanční zámek, kde v průběhu staletí pobývali všichni panovníci habsburské dynastie.

O několik let později se ve Františkových Lázních setkal s atraktivní Zitou. Štíhlá mladá žena, s vlasy vyčesanými do drdolu, byla pro svůj půvab srovnávána s císařovnou Alžbětou. Karel, druhý na postu následníka rakousko-uherského trůnu, byl nucen do sňatku a Zita měla vhodný královský původ. Ovšem její city se rozvíjely následující dva roky, než ji Karel požádal o ruku. Na zasnubní fotografii připsala Zita své

Císař Karel I. se Zitou a synem Ottou po uherské korunovaci v roce 1916

heslo: „Víc pro tebe než pro sebe.“ Stalo se mottem jejího života, plného vzletů a pádů.

Svatba se konala v roce 1911 – svatební obřad byl dokonce zaznamenán na film zakladatelem rakouského filmového průmyslu hrabětem Alexanderem Kolowrat-Krakowským. Ze svatební cesty přijel novomanželský pár na zámek do Brandýsa, kde se na jejich uvítání shromáždily desítky tisíc lidí. Prožili zde pouze krátkou manželskou idylu, neboť atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este z 28. června 1914 zcela změnil dosavadní život arcivévodských manželů.

Karel nečekaně postoupil na místo následníka trůnu, jímž se stal po smrti císaře Františka Josefa I. v listopadu 1916. Karel I. převzal trůn ve velmi těžkém období a po vypuknutí první světové války pobýval na ruské i italské frontě. Byl jedním z mála panovníků, který se osobně účastnil bojů. Jeho žena jej neohroženě doprovázela a v nemocnicích navštěvovala raněné vojáky.

Jako rakouský císař vedl četná reformní i mírová jednání. O všech rozhodnutích se Karel I. radil se svou ženou, její osobní přítomnost na poradách považoval za velmi důležitou. Jeho službu politikou a státnickou ukončil pád monarchie. Ex-císař musel po konfiskaci habsburského majetku a vypovězení odejít do vyhnanství (1919). Zemřel o tři roky později, v nedožitých pětatřiceti letech, na ostrově Madeira, kde zůstal také pohřben.

Třicetiletá vdova již nikdy neoblékla jiné šaty než černé a novým smyslem jejího života se stala výchova osmi dětí, z nichž nejstarší Otto se připravoval na dráhu císaře. Na rakouskou půdu vstoupila Zita znovu až v roce 1982, do milovaného Brandýsa se už ale nepodívala. Svědkyně dějin téměř celého století byla po své smrti v roce 1989 uložena do Císařské habsburské hrobky ve Vídni.

Zámek Brandýs nad Labem
Plantáž 402
250 01 Brandýs nad Labem
www.brandyszamek.cz

NEOBYČEJNÁ SVOBODNÁ SLEČNA

První žena 19. století, která odmítla roli ženy pouze jako dobré matky a manželky, a namísto toho se pustila do kariéry výtvarné umělkyně. Ač okouzila řadu zajímavých mužů a prožila několik lásek, tu pravou nikdy nenašla.

Zdenka Braunerová ve svém ateliéru

Zdenka Braunerová (1858-1934) vyrůstala v rodině proslulého pražského vlastence, právníka Františka Braunera. Byla silnou osobností, na svou dobu až příliš samostatnou a nezávislou ženou, která budila svým životním stylem pohoršení. Zcela vybočovala z tradiční představy o ženě a jako první Češka se živila výtvarným uměním.

Zdenka byla už jako dítě všestranně nadaná, malování ale upřednostňovala a ve dvaceti se vydala s matkou do Paříže. Magické svobodomyslné město se stalo mezi jejími láskami tou celoživotní. A možnost studovat malbu na zdejší Académie Colarossi měly také ženy! Profesionální kariéra malířky přinesla Zdence dokonce první možnost vystavování a první úspěchy.

V Paříži mladá žena prožila i první v řadě svých lásek, s českým malířem Antonínem Chittussim, který jí přivedl ke krajinomalbě. Další vztah, s básníkem Juliem Zeyerem, nepřekročil rozměr platonického přátelství. Partnerství s dramatikem Vilémem Mrštíkem, kterého po všech stránkách

podporovala a se kterým spolupracovala na ilustracích jeho děl, skončilo krátce před sňatkem. Bouřlivý vztah prožila malířka také během krátké návštěvy Augusta Rodina v Čechách, kdy se stala proslulému sochaři víc než průvodkyní a překladatelkou. Výčet zajímavých mužů jejího života ukončil vztah s mnohem mladším překladatelem, Milošem Martenem.

Všichni její osudoví muži si byli v něčem podobní – jednalo se o komplikované intelektuály. Množství vztahů se odehrávalo v malířčině salonu a ateliéru v Roztokách u Prahy.

V druhé polovině života totiž Zdenka přestala dělit svůj kalendářní rok mezi Prahu a Paříž a usadila se na zahradě mlýna, zakoupeného rodinou Braunerových. Tady si vybudovala ateliér ve stylu anglického venkovského domu, jehož projekt sama vytvořila.

Věnovala se zde olejomalbám, ilustracím a grafickým listům, navrhovala a malovala též sklo, zdobila i nábytek. Česká malířka, grafička a knižní výtvarnice vynikla sice v mnoha oborech, ale její nezávislost v mnoha ohledech předběhla dobové konvence. Moderní Evropanka v divokých vlnách svého života okouzila mnohé muže několika generací, pravou lásku ale nenašla. Odešla smířená s osudem svobodné slečny.

Působivou expozici Zdenky Braunerové dnes naleznete jen pár desítek metrů od zámku v Roztokách u Prahy (sídlo Středočeského muzea) v rekonstruovaném ateliéru s četnými autentickými předměty, obrazy a dobovým nábytkem.

Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy
Zámek 1
252 63 Roztoky
www.muzeum-roztoky.cz

PŘÍLIŠ EMANCIPOVANÁ PANOVNICE

Jeden z méně harmonických manželských vztahů byl právě vztah Barbory Celské, římské císařovny, královny uherské a české, s císařem Zikmundem Lucemburským.

Barbora Celská (1390/95-1451), dcera Heřmana z Celje, se stala v roce 1408 druhou manželkou císaře Zikmunda Lucemburského (1368-1437), významného evropského panovníka. Jednalo se o sňatek pro Zikmunda výhodný, kterým získal velmi krásnou, srdnatou a vášnivou ženu, jak se shodují kronikáři. Manželský vztah ovšem nepatřil mezi příliš harmonické. Rok po sňatku se narodila jejich jediná dcera Alžběta.

Barbora disponovala množstvím talentu – od politických ambicí přes výrobu drahých kovů, až po magické praktiky a snahu získat elixír života. Její náruživost k mužům Zikmund zpočátku shovívavě toleroval. Sám pobýval často na dlouhých taženích, obklopený ženami. Později ale manželce snížil apanáž a na čas Barboru i s dcerou vykázal od královského dvora do Uher kvůli pomluvě. Partneři se odcizovali, i když hněv manžela již pominul.

Barbora měla talent také podvědomě vycítit, že nastal správný čas stát po boku krále. Jedním z takových klíčových okamžiků byl rok 1436, kdy doprovázela Zikmunda do Prahy, kde byl přijat za českého krále a jeho manželka 11. února 1437 korunována biskupem Filibertem českou královnou v katedrále sv. Víta. Při této příležitosti dal Zikmund Barboře listinou město Mělník spolu s ostatními věnnými městy a dalšími statky.

Barbora se později tajně smluvila s předními českými pány proti svému zeti, Albrechtu Habsburskému, kterému chtěl Zikmund odevzdat vládu. Ten se ovšem o jejím záměru dozvěděl a dal svou manželku zatknout. V prosinci 1437, po smrti Zikmunda Lucemburského, byl Albrecht zvolen českým králem. Podle rozhodnutí společného

sjezdu opoziční šlechty a měst v Mělníku byla však Barbora propuštěna.

O dva roky později bylo ovdovělé královně vydáno vše, co jí podle práva náleželo. Na Mělníku se usídlila v létě roku 1441. Jejím pobytem se město oživilo a nabylo na důležitosti, hospodářsky prosperovalo. Konaly se zde důležité porady, Barbora dále aktivně působila na politické scéně a snažila se napomáhat ke zvolení svého vnuka, zvaného Ladislav Pohrobek, českým králem.

Barbora Celská zemřela ve svém sídle na Mělníku během morové epidemie v roce 1451. Císařovna, uherská a česká královna byla pohřbena v pražské katedrále sv. Víta.

Barbora Celská jako Venuše, kniha Konrád Kyeser, Bellifortis

Zámek Mělník
Svatováclavská 19/16
276 01 Mělník
www.lobkowicz-melnik.cz

SKLADATELOVA MÚZA

Světově proslulý hudební skladatel Antonín Dvořák, rodák z Nelahozevsí, měl dvě životní lásky, které ho inspirovaly a podporovaly celý život. Půvabnou Josefínu, která se stala jeho múzou, nakonec nezískal. Časem se však zamiloval do její mladší sestry Anny.

Začínající hudební skladatel Antonín Dvořák (1841-1901) se živil, jak se dalo, hlavně že měl čas na komponování. Mimo jiné učil hru na klavír, a tak se dostal do rodiny dobře situovaného pražského měšťana, Jiřího Čermáka, kde hudebně vzdělával jeho dcery, půvabnou Josefínu (1849-1895) a mladší Annu (1854-1931).

Starší Josefínu znal již z Prozatímního divadla, kde hrál v orchestru na violu. Rychle po svém hereckém debutu Josefína dokazovala, že je rozený činoherní talent – v dalších deseti letech sehrála desítky rolí nejen v Prozatímním, ale i ve výmarském dvorním divadle. Zamilovaný Dvořák doufal, že během výuky dojde k jejich sblížení. Josefína ale jeho city neopětovala a provdala se později za významného politika, hraběte Václava Roberta z Kounic. Namísto truchlení Dvořák vložil své city do hudby a zkomponoval cyklus Cypřiše podle romantické básnické sbírky.

Skladatel dál vyučoval hudebně talentovanější Annu, která neměla tak vysoké ambice jako její sestra. Anna pouze chtěla podporovat Dvořákův tvůrčí talent, ve který bezmezně věřila. Zanedlouho se jejich vzájemný vztah změnil v důvěrný. Do manželského svazku vstoupili v roce 1873. Již v dubnu následujícího roku se Dvořákovým narodil syn Otakar, prvorozený z jejich devíti dětí.

Po několikaleté známosti si v roce 1877 na komorní slavnosti řekli své „ano“ Josefína Čermáková a Václav Robert z Kounic. Za svědka šel novomanželům právě Antonín Dvořák. Na dalších dvacet let se stal sídlem Kouniců zámeček Vysoká, kde prožívali partnerskou idylu – byť bez vlastních potomků. Příjemný prostor zámku s parkem brzy ožil četnými

Josefína Čermáková se sestrou Annou u klavíru

letními návštěvami a byl také k dispozici širší rodině. Dvořák tady v létě odpočíval, skládal a cítil se velmi šťastný.

Kounicovi s nadšeným zájmem sledovali rychlý vzestup jeho tvůrčí kariéry. Rodinná korespondence mapovala Dvořákovy další úspěchy, doma i v Americe. V dopisech se ovšem stále častěji objevovaly zmínky o Josefininých zdravotních problémech. A v květnu 1895 podlehla hraběnka Kounicová, ve svých čtyřiceti šesti letech, srdečnímu selhání. Dvořák, který právě pracoval na svém Violoncellovém koncertu h moll, do něj pietně zkomponoval Josefininu oblíbenou píseň Kéž duch můj.

Památník Antonína Dvořáka
Vysoká u Příbrami 69
262 42 Rožmitál pod Třemšínem
www.antonindvorak.cz

POVOLENO VŠE, POUZE SŇATEK NE!

Na přelomu 19. a 20. století bylo uzavření sňatku právem jen pro „vyvolené“. Právě proto životní příběh české šlechtičny Žofie Chotkové (1868-1914) a následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d'Este (1863-1914) překonal veškerá tehdejší tabu.

František Ferdinand d'Este se svojí manželkou Žofií Chotkovou a dětmi

Dvorskou etiku a ceremoniál habsburského domu propracovala staletí do nejmenších podrobností. Respektované regule legitimacy měly nejvyšší „dohled“ i nad oprávněností manželských svazků. Povoleno bylo „vše“: každý románek měl své vysvětlení, i možné odškodnění, jen sňatek mimo okruh nejvyšších byl nemyslitelný. Tolik k okolnostem velké lásky mezi arcivévodou rakouským Františkem Ferdinandem d'Este a českou šlechtičnou Žofií Chotkovou.

Postavení Františka Ferdinanda se nečekaně změnilo po sebevraždě korunního prince Rudolfa v roce 1889, příčinou čehož se stal druhým v následnictví na císařský trůn, hned po svém otci Karlu Ludvíkovi. Po jeho smrti v roce 1896 byl vzápětí František Ferdi-

nand potvrzen jako první následník trůnu. Zhruba v té době se potkal v Praze s Žofií Chotkovou, v té době dvorní dámou arcivévodkyně Isabely z Croy. Oba mladí lidé se do sebe zamilovali a začali si dopisovat.

Žofie Chotková, bez kapky panovnické krve, nebyla pro vídeňský dvůr vyhovující nevěstou a císař František Josef I. se k možnému sňatku Františka Ferdinanda s hraběnkou Chotkovou proto vyjádřil naprosto odmítavě. Aby se svatba mohla uskutečnit, František Ferdinand musel překonat nevoli starého císaře a roční lhůtu na rozmyšlenou. Podmínka císařova souhlasu byla tvrdá: František Ferdinand musel podepsat dokument, v němž se vzdával jakýchkoli nároků na trůn monarchie pro své budoucí potomky. Tento dokument podepsal a po letech tajné lásky, odloučení a svěřepého boje, se mohla konat svatba.

Nevěsta si na svůj velký den, 1. července 1900, oblékla bílé atlasové šaty s dvouřadou šňůrou perel. A „nerovnorodý“ sňatek následníka byl za zvuků císařské hymny prohlášen za uzavřený. Na slavnostní hostinu byl doručen telegram: císař nevěstu povýšil na kněžnu z Hohenbergu (později císař její postavení vylepšil udělením titulu vévodkyně). Manželé odjeli na zámek Konopiště, kde strávili libánky a mohli být konečně oficiálně spolu. Nákladně přestavěný český zámek se stal jejich milovanou rezidencí. Manželství bylo v krátkém sledu obdařeno třemi krásnými dětmi. Žofie ráda fotografovala a její snímky vypovídají o šťastných letech rodiny.

Dne 28. června 1914 se manželé zúčastnili vojenské přehlídky v Sarajevu, kde na ně byl spáchán atentát. Po nezdařeném bombovém útoku na kolonu vozů byli později na jiném místě zastřeleni srbským separatistou Gavrilo Principem. Oba manželé zraněním podlehlí a tato událost se stala jednou z příčin rozpoutání první světové války.

Zámek Konopiště
Konopiště 1
256 01 Benešov
www.zamek-konopiste.cz

KRÁLOVNA Z ČESKÉ ŠLECHTY

Příběh Johany z Rožmitálu, druhé manželky Jiřího z Poděbrad, která se stala českou královnou, je dojemným příběhem o silném citovém poutu jejich patnáctiletého manželství.

Na Štědrý den v roce 1466 darovala Johana svému manželovi Jiřímu z Poděbrad útlou modlitební knihu. Její veršovaná dedikace je dojemným svědectvím o pevné citové vazbě jejich manželství. A přitom počátek vztahu mezi tehdejšími správci Království českého, Jiřím z Kunštátu a Poděbrad (1420-1471) a Johanou z Rožmitálu (1430-1475), byl ryze pragmatický.

První manželka Jiřího, Kunhuta, zemřela po porodu a dvacetiletá Johana se na doporučení svého bratra Lva z Rožmitálu, předáka katolické církve, stala druhou manželkou vdovce se šesti dětmi. Jiří byl kališník, zato páni z Rožmitálu se hlásili ke katolické církvi. V neklidné době sporů mezi utrakvisty a katolíky se tak jednalo o Jiřího jednoznačný vzkaz – je čas ukončit sváry v zemi po husitských válkách.

Na rozdíl od Kunhuty, energická Johana nevytvářela jen potřebné zázemí, ale vstoupila výrazně i do veřejného života. Velmi rychle se zorientovala v zákulisí dvorské politiky. Stala se manželovi rádkyní a pomocnicí. Jiří z Poděbrad, rozený politik, byl již ve svých pětadvaceti letech ustanoven králem Ladislavem správcem Království českého. Muž mnoha talentů a mistr kompromisu, byl po náhlém skonu krále v roce 1458 zvolený českou šlechtou králem. Stal se jediným českým panovníkem, který nepocházel z panovnické dynastie, ale z domácího panského stavu. Pro Jiřího i Johanu se stala samotná korunovace velkým triumfem.

Až do posledních let svého života žil Jiří svým velkým snem. Počítal s tím, že založí „poděbradskou dynastii“ a pokusí se ji u českých stavů prosadit. K tomu mu ale scházel syn, narozený v době, kdy už byl Jiří králem. A přitom měl Jiří tolik dětí – k šestici z prvního manželství mu jich přibylo pět dalších. Velké naděje tak oba vkládali alespoň do svého prvorozeného syna

Česká královna Johana z Rožmitálu

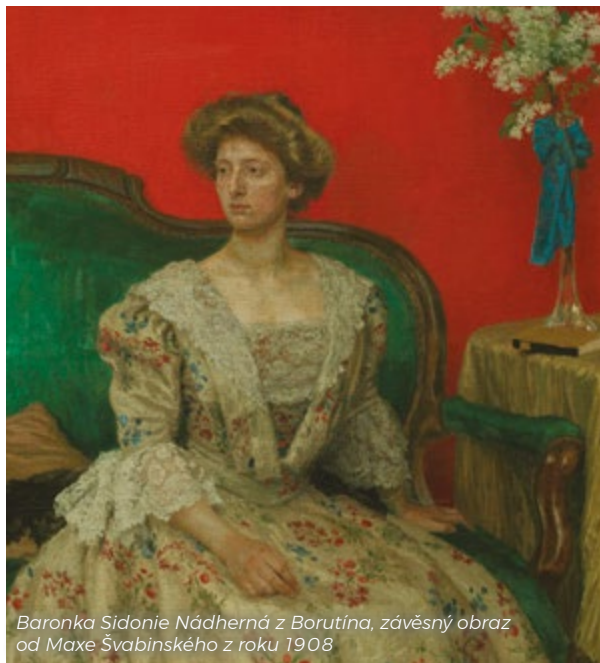
Hynka (1452-1492), kterého Johana porodila na panskví pánů z Kunštátu, v té době strategicky důležitých Poděbradech. Narodil se na zdejší zámku na den sv. Jiří, stejně jako podle legendy v roce 1420 jeho otec. Bystrý chlapec by odmala vzděláván a už jako sedmiletý byl zasnoubený s knížecí dcerou Kateřinou Saskou. Rok po otcově smrti (1472) povýšil Hynek Poděbrady na město, udělil mu četná práva a městský znak. Český diplomat a významný básník ovšem nikdy nevyšel ze stínu svého otce, „statného to syna vlasti“, který se právem zařadil mezi největší osobnosti našich dějin.

Zámek Poděbrady
II. nádvoří
Jiřího nám. 1/8
290 01 Poděbrady I.
www.polabskemuzeum.cz

TA, KTERÁ INSPIROVALA BÁSNÍKY, SPISOVATELE I MALÍŘE

Poslední šlechtická majitelka zámku ve Vrchtových Janovicích byla ve své době velmi pokrokovou ženou. Sidonie Nádherná z Borutína (1885-1950) se kvůli svobodě nechtěla vzdát lásky, ale ani svobody kvůli lásce.

Baronka Sidonie Nádherná z Borutína, závěsný obraz od Maxe Švabinského z roku 1908

Inspirovala po celý život. Její jméno se zakódované objevuje v mnoha verších rakouského spisovatele Karla Krause, ale i skryté v obsáhlé korespondenci a denících básníků, spisovatelů i malířů.

Nevšední životní román by ovšem dokázala napsat i samotná Sidonie, odpočívající dnes v zámeckém parku ve Vrchtových Janovicích. Právě sem kosmopolitní žena po svých cestách vždy neomylně zamířila, zde hostila známé osobnosti.

Sidonii přitahovalo všechno nové a moderní: jako jedna z prvních žen řídila automobil, často kouřila i sportovala. Uměla se poutavě oblékat do dekolovaných živůtků, ve kterých vynikla její dlouhá

šije. Zajímala se o literaturu, divadlo i umění. Jejím hlavním nadáním byla zahradní architektura.

Čím vlastně přitahovala nekonvenční baronka trojici osudových mužů, umělce Rilkeho, Švabinského a Krause? Vzdělaností, náruživostí nebo nedostupností? Pokroková neklidná duše „Sidi“ nečekala od svých vztahů sliby, ale svobodu. Věrnost neslibovala.

Pro Rainera Maria Rilkeho, předního německého básníka, se stala múzou i mecenáškou – financovala mu dokonce léčbu leukémie, které v roce 1926 podlehl. Jejich hluboký vztah, v jehož průběhu si vyměnili stovky dopisů, ale nakonec nikdy nepřesáhl přátelství. Malíř Max Švabinský se do Sidonie zamiloval poté, co přijal zakázku namalovat její portrét. I přesto že ona jeho lásku neopětovala, vytvořil jeden z nejlepších Sidoniných portrétů, zobrazující ženu něžnou i sebevědomou zároveň.

Osudovým se pak stal vztah se Sidonií pro významného rakouského literárního kritika a spisovatele Karla Krause. Byla nejen jeho velkou láskou a inspirací, ale také ho okouzila svým bystrým duchem a intelektem. Utajovaný milostný vztah přestál několik rozchodů a komplikací. Třeba to, že se Sidonie po hádce s Krausem provdala za sportovně založeného knížete Thuna-Hohensteina. Po půl roce se s ním ale rozešla a vrátila se ke Krausovi. Krátce po jejich posledním setkání v roce 1936 Kraus ve Vídni umírá. Další osudový muž se v životě Sidonie již neukázal, a tak zůstala svobodná a bezdětná.

Sama tak musela čelit dějinným zvratům, které ovlivnily její další život. Za 2. světové války se do zámku ve Vrchtových Janovicích nastěhovalo nacistické velitelství s vojsky, v roce 1948 byl zámek s hospodářstvím zabaven státem. Neudržitelná situace nakonec Sidonii donutila v roce 1949 k emigraci do Anglie, kde roku 1950 podlehla rakovině plic.

Zámek Vrchtovy Janovice
257 53 Vrchtovy Janovice
[www.nm.cz/Hlavni-strana/Navstivte-nas/
Zamek-Vrchtovy-Janovice.html](http://www.nm.cz/Hlavni-strana/Navstivte-nas/Zamek-Vrchtovy-Janovice.html)

SŇATEK Z ROZUMU I CITU

Krásná, inteligentní a úspěšná Polyxena byla věrnou katoličkou, která díky svému majetku, šarmu, ale i politické angažovanosti, získala přídomek „první dáma království“. I když se zdálo, že její druhé manželství bylo uskutečněno spíše z rozumu, několikaleté partnerství prokázalo vzájemný hluboký cit.

Polyxena z Pernštejna (1566-1642) byla prý nejnadanější z osmi dcer mocného šlechtického rodu. Polyxena byla krásná a inteligentní po své matce, španělské aristokratce. Ve své činnosti měla skutečně šťastnou ruku. Všechno se jí dařilo. Snad jen v soukromém životě porušovala zaběhlé sňatkové zvyklosti 16. století. Poprvé se vdávala v jednadvaceti letech na hranici staropanství. Provdala se kolem roku 1587 za otcova přítele, Viléma z Rožmberka (1535-1592).

Přes třicetiletý věkový rozdíl manželů doufal Vilém stále v následníka, zachování kontinuity rodu se ale nezdařilo. Ještě za života daroval Vilém z Rožmberka své manželce panství Roudnice nad Labem a ona zděděný majetek mimořádným způsobem oživila.

Když Polyxena ovdověla, stala se jednou z opor katolické církve, a to právě v době, kdy spor mezi protestanty a katolíky na přelomu 16. a 17. století v Čechách vrcholil. Vlivná vdova strmě stoupala ve společenské hierarchii – nejen vzhledem ke svému majetku, šarmu a kráse, ale i politické aktivitě získala přídomek „první dáma království“. Po deseti letech se zdálo, že nejznámější ovdovělá šlechtična, u které byla, vzhledem k věku, daleko menší pravděpodobnost narození potomka, se již neprovdá.

Ovšem po jedenácti letech od smrti manžela se Polyxena z Rožmberka vdala podruhé, tentokrát za nejvyššího kancléře Českého království, uznávaného politika a hlavu katolické církve Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovicz (1568-1628).

Polyxena i Zdeněk Vojtěch působí na reprezentativních obrazech jako důstojná dvojice v oblečení

Portrét Polyxeny z Lobkovicz

španělského stříhu. Zdálo se, že zralá úvaha a mocenský vliv (nevěsta přinesla věnem mimořádně rozsáhlý majetek) byly rozhodujícími faktory sňatku, ale po několikaletém partnerství se ukázalo, že původní rozum násobil i cit. To, že se jim narodil syn, Václav Eusebius, bylo všeobecně považované za zázrak, Polyxeně totiž bylo čtyřicet tři let!

Po tvrdé porážce stavovského povstání a následné rekatolizaci země se Polyxena projevila jako nekompromisní a věrná katolička, která ale finančně pomáhala manželkám účastníků odboje a vyhnančům. Po roce 1621 skupovala levná panství po konfiskaci, jedním z významných přírůstků rodu se stal zámek Nelahozeves, který je prvotřídní ukázkou renesanční architektury. V rozsáhlé expozici mimo jiné najdete významnou část lobkowiczské sbírky vzácných obrazů.

Zámek Nelahozeves
Nelahozeves 1
277 51 Nelahozeves
www.zameknelahozeves.cz

OSUDOVÁ ŽENA

Jeden z nejkrásnějších příběhů lásky dvou intelektuálů – geniálního světově proslulého spisovatele Karla Čapka (1890-1938) a slavné herečky Olgy Scheinpflugové (1902-1968), rodačky ze Slaného.

Třicetiletý Karel Čapek čekal na mladičkou herečku, Olgu Scheinpflugovou po představení u divadla. I když se jako spisovatel teprve začínal prosazovat, prý by se mu Olga – „s hlasem jako pták“ – líbila v roli Mimi, zatím nedopsané komedie. V Čapkově Loupežníkovi si herečka skutečně později zahrála a byla pro ni jako stvořená.

V okamžiku jejich setkání dělil Karel Čapek své srdce mezi exotickou Věru Hružovou a drobnější

Karel Čapek s Olgou Scheinpflugovou na Strži

ženu se světlýma očima, Olgu. Obě byly živelné, s Čapkem ale zůstala od roku 1923 pouze Olga. Patnáct let trvalo jejich osudové partnerství (a jen tříleté manželství).

Rodina Čapků Karlovu společnou budoucnost s temperamentní herečkou zcela vetovala. Vzhledem ke Karlovu zánětlivému onemocnění páteře mu lékaři manželství nedoporučovali. Žili tedy jako volní partneři: geniální světoznámý spisovatel a dramatička, osobitá herečka. Jen na první scéně Národního divadla vytvořila přes sto postav. Nezůstávala ve stínu velkého spisovatele, byli rovnocennými partnery.

Olga a Karel se vzali na komorním obřadu až v létě 1935. Ke svatbě novomanželé obdrželi doživotní právo obývat sídlo Václava Palivce, Čapkova dobrého přítele, empírovou vilu nad rybníkem Strž u Staré Huti. Romantický dům s krásným pozemkem se stal místem, kde Karel Čapek psal svá vrcholná díla, tady s Olgou přijímali hosty. Právě do klidu milované Strže Karel utíkal ve svých předtuchách válečného dění. Při odklizení škod u domu ve Staré Huti po povodni v prosinci 1938 si Karel Čapek původně přivodil lehkou chřipku. K chřipce se přidal zánět ledvin a zápal plic. Po rychlém průběhu nemoci na Vánoce spisovatel umírá. Zoufalá Olga si poznamenala: „*Naučil jsi mne všemu. Jen ne, jak žít bez tebe!*“

Čapkově ženě s její umíněnou houževnatostí se podařilo dosáhnout toho, že se od roku 1963 stala vila na Strži spisovatelovým památníkem. S ironií a nadhledem sobě vlastním pohlížela paní Scheinpflugová na svou práci kolem vydávání Čapkových děl i otevření památníku. Prohlásila: „*Jakou měl Čapek ženu, nevím, ale vdovu má dobrou.*“ Olga žila sama ještě tři desítky let, její poslední rolí byla titulní postava v Čapkově dramatu Matka (1967). Byla pohřbena po boku manžela na vyšehradském hřbitově.

Památník Karla Čapka
Stará Huť 125
262 02 Dobříš
www.capek-karel-pamatnik.cz

BELLA FILIPINA

Láskyplný příběh neurozené Filipíny Welserové (1527-1580) a Ferdinanda II., syna císaře, je dojemným svědectvím o velké a upřímné lásce, která musela být dlouhá léta utajována.

Bella Filipina – tak lidé nazývali vzdělanou dceru z patricijské rodiny Welserů, která měla převzít výnosnou rodinnou firmu. Její plavá krása se prý násobila s moudrostí. Byla empatická, všude oblíbená a později proslula jako skvělá kuchařka a bylinkářka.

Filipína se s budoucím manželem, druhorozeným synem císaře arcivévodou Ferdinandem II. Tyrolským (1529-1595), setkala několikrát na březnickém zámku, který patřil její tetě. V době jejich prvního setkání bylo Filipíně dvacet jedna let a Ferdinand byl jako místopředseda v Čechách na začátku své politické kariéry. Oba se do sebe vášnivě zamilovali a v roce 1557 se vzali. Noční mrazivou scénérií tajné svatby, příslušníka vládnoucího rodu a neurozené krásky, v březnické zámecké kapli popisují četné romány.

Trvalé utajení provázelo každý krok zamilovaného páru, tedy i první porod Filipíny v roce 1558. Několikadenní miminko muselo být „nalezeno“ na schodech zámku, aby se ho mohla Filipína ujmout jako nalezenec a adoptovat jej. Stejným způsobem se k matce dostal za dva roky i druhorozený Karel.

I když bylo jasné, že přiznání k sňatku i dětem, vyvolá u císaře Ferdinanda I. vlnu hněvu, jeho syn tuto situaci podstoupil. Císař byl kupodivu ochotný za cenu utajení celou záležitost přijmout. Děti, vzešlé z Ferdinandova manželství byly ale vyloučené z habsburské posloupnosti.

Situace se zkomplikovala po roce 1564, kdy po smrti svého otce dosedl na trůn prvorozený Maxmilián. Ferdinand na základě otcovy závěti zdědil Tyrolsko (odtud přívlástek Tyrolský). Jeho další politický vzestup, i možnost získat polskou královskou korunu, byly ovšem podmíněny rozchodem s Filipínou.

Ferdinand dal jasně najevo, že své manželství nehodlá ukončit a polský trůn odmítl.

Nerovné manželství bylo uznáno pouhé čtyři roky před smrtí Filipíny, kdy jej posvětil papež. Tou dobou žili manželé na zámku Ambras u Innsbrucku. Ferdinandova právoplatně uznaná manželka zemřela s pohledem na milovaného muže se slovy: *„Vidím, co mě těší! Navzdory četným protivenstvím bylo manželství – dcery obchodníka a potomka císaře – jedno z nejšťastnějších v historii habsburského rodu.“*

Portrét Filipíny Welserové kolem roku 1557

Zámek Březnice
262 72 Březnice 24
www.zamek-breznice.cz

Fotografie na protější straně:
Portrét Františka Ferdinanda a Žofie Chotkové
Antonín Dvořák s chotí Annou
Svatba Karla I. a Zity za účasti císaře Františka Josefa I.
Karel Čapek s prezidentem T. G. Masarykem

Název: Milostné příběhy středních Čech

Text: Středočeská centrála cestovního ruchu

Fotografie:

- Svatební portrét Zity Bourbonsko-Parmské s Karlem I. Rakouským © Veronika Janečková, zámek Brandýs nad Labem
- Karel se Zitou a dětmi na vojenské přehlídce v Itálii © IWM (Q 52803)
- Zdenka Braunerová © Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy, p. o.
- Josefína Čermáková se sestrou Annou u klavíru © Památník Antonína Dvořáka
- Antonín Dvořák s chotí Annou © Ing. Rachota, Praha, Národní muzeum - České muzeum hudby, S 2261089
- Antonín Dvořák s rodinou a přáteli na Vysoké u Příbrami © J. V. Sládek, Národní muzeum - České muzeum hudby, S 226/1094
- Žofie Chotková a František Ferdinand d'Este © ze sbírky Národního památkového ústavu, ÚPS v Praze, SZ Konopiště
- František Ferdinand d'Este se svou rodinou před 1. světovou válkou © IWM (Q 81810)
- Johana z Rožmitálu © ŠJů, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0
- Baronka Sidonie Nádherná z Borutína © Sběrka Národního muzea, H2-193807
- Polyxena z Lobkowicz © archiv Lobkowicz Events Management, s.r.o., LR5488
- Olga Scheinpflugová a Karel Čapek © archiv Památníku Karla Čapka ve Strži
- Filipína Welserová, kolem 1557 © Uměleckohistorické muzeum ve Vídni - Portrét vystaven na výstavě Národní galerie v Praze Arcivévoda Ferdinand II. Habsburský. Renesanční vladař a mecenáš mezi Prahou a Innsbruckem, 3. 11. 2017 - 25. 2. 2018, Valdštejnská jízdárna

Vydala © Středočeská centrála cestovního ruchu
Praha 1/2018 – 1. vydání (Neprodejné)

Středočeská centrála cestovního ruchu

Husova 156/21
Praha 1 - Staré Město

T +420 220 190 411
E info@sccr.cz

www.centralbohemia.eu

 FB/centralbohemia

 @visitcentralbohemia

Současně vydáváme:

Navštivte Turistické informační centrum Středočeského kraje v Praze (Husova 21)
Otevřeno denně (včetně státních svátků) 10.00-18.00